

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	5
ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR LİSTESİ	25
KAVRAMLAR.....	27

GİRİŞ	35
I. Araştırmanın Önemi	35
II. Araştırmanın Amaç ve Hedefleri	35
III. Araştırmanın Boşluğu	36
IV. Sonraki Araştırmalar İçin Fırsatlar	38
V. Araştırmanın Metodolojisi	39
A. Veri Toplama ve Sentez.....	39
B. Karşılaştırmalı ve Tümevarımsal Yaklaşım	40
C. Tahmine Dayalı Analiz	41
D. Literatür Araştırması	41

BİRİNCİ BÖLÜM

DİJİTAL YÖNETİŞİMDE SİBER GÜVENLİK TEHDİTLERİ VE VERİ GİZLİLİĞİ KAYGILARI

1.1. Siber Güvenlik Tehditleri ve Veri Gizliliği Endişeleri	43
1.2. Gelişmekte Olan Ülkelerde Dijital Uçurumlar ve Teknolojiye Erişim Eşitsizliği.....	50
1.3. Değişime Direnç ve Dijital Beceri Boşlukları.....	58
1.4. Yapay Zeka Sistemlerinin Yönetişimdeki Yasal ve Etik Sonuçları	65
1.5. Dijital Yönetişimde Sınırlı Kamu Gözetimi ve Vatandaşların Katılımı	74
Birinci Bölümün Sonuç ve Önerileri	82

İKİNCİ BÖLÜM

DİJİTAL DEVLET YÖNETİŞİMİNİN KLASİK/MODERN VE BEKLENEN

TEORİK YÖNLERİ	85
2.1. E-Devlet Teorileri ve Modelleri.....	85
2.1.1. Klasik Bürokrasi ve Yönetim Teorileri	86
2.1.2. Yeni Kamu Yönetimi Teorileri	87
2.1.3. Modernizasyon Teorileri: Teknoloji, Gelişme ve Yayılma	89
2.1.4. Aşama Modelleri: Doğrusal İlerlemeler ve Sınırlar	90
2.1.5. Kurumsalcı Teoriler: Yol Bağımlılıkları ve Rutinler	91
2.1.6. Eleştirel Perspektifler: Güç, Katılım ve Kontrol	92
2.1.7. Çağdaş Perspektifler: Katılım, Yenilik ve Kamu Değeri	93
2.1.8. Disiplinlerarası Perspektifler	94
2.1.9. Küresel Yayılım ve Karşılaştırmalı Değerlendirmeler	95
2.1.10. Devam Eden Öncelikler ve Yörüngeler	97
2.2. Dijital Çağ Yönetişiminin İlkeleri: Temeller, Bağlamlar ve Gelişen Sınırlar	98
2.3. Blockchain, Yapay Zeka, Büyük Veri Analitiği gibi Gelişen Teknolojiler	105
2.4. Kamu Sektörünün Dijital Dönüşümüne Yaklaşımlar	116
2.5. E-Yönetişim Sistemlerine Yönelik Tasarım ve Değerlendirme Metodolojileri.....	132
İkinci Bölümün Sonuç ve Önerileri.....	140

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU YÖNETİMİNİN DİJİTAL ETKİLEŞİMLİ PLATFORMUNA İLİŞKİN TEORİLER

3.1. Temel İlke ve Hedefler	143
3.1.1. Evrensel Erişim ve Katılım	143
3.1.2. Hak Temelli Yaklaşım	144
3.1.3. Katılım, Ortak Tasarım ve Kullanıcı Kontrolü	145
3.1.4. Şeffaflık ve Açıklanabilirlik	146
3.1.5. Güvenlik, Gizlilik ve Gözetim Kaygıları	147
3.1.6. Kamusal Değerler ve Etik	147
3.1.7. Politika, Yasal Çerçevesel ve Kurumsal Gözetim	148
3.1.8. Sürdürülebilirlik, Dayanıklılık ve Başvuru.....	149
3.1.9. Teknolojik Kapasite ve Entegrasyon	150

3.1.10. Katılımın ve Birlikte Yönetişimin Kurumsallaştırılması	150
3.2. Önerilen Yapı ve Özellikleri	151
3.2.1. Birlikte Çalışabilir Mimari	152
3.2.2. Çekirdek Yapı Taşları	153
3.2.3. Etkileşimli ve Konuşmaya Dayalı Arayüzler	155
3.2.4. Akıllı Otomasyon	156
3.2.5. Uygulamalı Yapay Zeka	156
3.2.6. Güvenlik ve İzleme	158
3.2.7. Şeffaflık ve Gözetim	158
3.2.8. Katılım ve Erişilebilirlik	159
3.3. Kamu Yönetiminin Dijital İnteraktif Platformu: Yapay Zeka, Blockchain vb. Gelişen Teknolojilerden Yararlanmak	160
3.3.1. Vatandaş Etkileşimleri için Doğal Dil İşleme	160
3.3.2. İşlem İzleme için Bilgisayarlı Görme.....	161
3.3.3. Konuşmaya Dayalı Yapay Zeka Asistanları ve Sohbet Robotları.....	162
3.3.4. Görüntü, Video ve Konuşma ile Multimedya İş Akışları.....	163
3.3.5. Bozulmaya Karşı Korunmalı Kayıtlar için Dağıntık Defterler.....	164
3.3.6. Otomatik Uygulama için Akıllı Sözleşmeler.....	165
3.3.7. Kamu Yönetimini Geliştirmek için Algoritmik Karar Verme	165
3.3.8. Vatandaş Biyometrik Kimlik Doğrulaması	166
3.3.9. Nesnelerin interneti Sensör Verilerinden Gerçek Zamanlı Genel Uyarı.....	167
3.3.10. Kamu Hizmeti Robotiğinin Riskleri Azaltma Etkisi.....	168
3.3.11. Toplu Taşıma ve Teslimat için Otonom Mobilite Pilotları	169
3.3.12. Kamu İstişareleri için Artırılmış Gerçeklik Simülasyonları	170
3.3.13. Açık Hükümet Verilerinin Dijital Platformlara Entegrasyonu	171
3.3.14. Kamu Varlıklarını Takip Etmek için Nesnelerin İnterneti	172
3.3.15. Yönetişim için Yapay Zeka Etik Danışma Konseyleri.....	172
3.3.16. Otomatik Kararları Açıklamak için Algoritmik Şeffaflık	173
3.3.17. Politika Etkilerini Öngörmeye Yönelik Senaryolar ve Tahminler	174
3.3.18. Gelişen Teknolojileri Güvenle Denemek için Test Ortamları	175
3.3.19. Katılım ve Destek için Yardımcı Robotik.....	176
3.3.20. Gelişmiş Erişilebilirlik için Beyin-Bilgisayar Arayüzleri.....	177
3.3.21. Kanıta Dayalı Politika için Nesnelerin İnterneti ve Uydu Verilerinin Birleştirilmesi.....	177

3.3.22. Çevresel İzleme için Drone Araştırmaları.....	178
3.3.23. Protez ve Dayanıklı Altyapı için 3D Baskı	179
3.3.24. Sınırlı Eğitim Veri Kümelerini Genişletmek İçin Sentetik Veriler	179
3.3.25. Güvenli Veri Paylaşımı için Dağınık Defterler.....	180
3.3.26. Yerelleştirilmiş Dijital Hizmetler için Uç Bilgi İşlem.....	180
3.3.27. Sesli Kullanıcı Arayüzleri ve Çok Dilli Chatbotlar	181
3.3.28. Etiği Yazılıma Yerleştirmek için Yapay Zeka Araçları	182
3.3.29. İnsan-Makine Hibrit Karar Verme	182
3.3.30. Kamu Çıkarına Yönelik İşbirlikçi Teknoloji Tasarımı	183
3.4. Kamu Yönetimi için Dijital İnteraktif Platform: Eski Sistemlerle Entegrasyon ve Uygulama Yöntemleri	184
3.4.1. Test ve İyileştirme için Aşamalı Modüler Kullanıma Sunma	185
3.4.2. İş Akışlarını Optimize Etmek İçin Süreç Analizi	186
3.4.3. Test için Geçici Sunucularda Çoğaltma	186
3.4.4. Sistemler Arası API Entegrasyonu.....	187
3.4.5. Entegrasyonu Kolaylaştıracak Ara Yazılım Araçları	188
3.4.6. Veri Standardizasyonu ve Temizleme	189
3.4.7. Sistem Yönetiminde Yönetici Eğitimi	189
3.4.8. Kesinti Süresini En Aza İndirmek İçin Planlı Değişiklik Aralıkları	190
3.4.9. Departman Personeli Tarafından Kullanıcı Testi.....	191
3.4.10. Seçilmiş Sistemlerle Aşamalı Entegrasyon.....	191
3.4.11. Geçiş Sırasında Paralel İşlemler	192
3.4.12. Taşınabilirlik için Konteynerleştirme Uygulamaları	192
3.4.13. Geçiş Sırasında Talep Üzerine Teknik Yardım	193
3.4.14. Fonksiyonlar Arası Entegrasyon Ekipleri.....	193
3.4.15. Kurs Ortasında İyileştirmeye İzin Veren Kademeli Uygulama.....	194
3.4.16. Eski Sistemlerin Eşzamanlı Modernizasyonu	195
3.4.17. Hizmet Odaklı Mimari Kullanan Gevşek Bağlı Arayüzler.....	195
3.4.18. Güvenilirlik ve Ölçeklenebilirlik için Bulut Altyapısından Yararlanma.....	196
3.4.19. Acil Durum Yönetimi için Geri Dönüş Yetenekleri	196
3.4.20. Arızalardan Sonra Kararlı Yapılandırılmaları Geri Yükleme için Geri Alma	197
3.4.21. Uygulama Sonrası Sistem Sağlığının Sürekli Takibi	197
3.4.22. Acil Durum Kurtarma için Güçlü Mekanizmalar.....	198

3.4.23.	Lansman Öncesi Simüle Edilen En Yüksek Yüklerde Stres Testi	199
3.4.24.	Kritik İşlevselliğin Sürdürülmesine Yönelik Kademeli Acil Durum Planları	199
3.4.25.	Uygulama Sonrası Tehditlere Karşı Siber Güvenlik Farkındalığı	200
3.4.26.	Günlük Veri Yedekleme, Felaket Kurtarma ve Yük Devretme Sunucuları	201
3.4.27.	Altyapı Modernizasyonu Maliyet ve Risklerin Dengelenmesi	201
3.4.28.	Uygulama Sonrası Sürekli İyileştirmelerin Kurumsallaşması.....	202
3.4.29.	Bütçe ve Program Aşımalar, Gecikmeler ve Karmaşıklık İçin Değerlendirilmesi.....	203
3.4.30.	Değişim Yönetimi Paydaşları Dönüşüme Hazırlamak.....	203
3.5.	Kamu Yönetimi İçin Dijital İnteraktif Platform: Değişim Yönetimi ve Kapasite Geliştirme Stratejileri.....	204
3.5.1.	Etkilenen Personele Yönelik İletişim Planları ve Eğitim Programları	205
3.5.2.	Değişimin Faydalarını Vurgulayan Liderlik Vizyonu ve Motivasyonu	205
3.5.3.	Akran Öğrenimi için Merkezi Olmayan Uygulama Toplulukları	206
3.5.4.	Eğitim İhtiyaç Analizi ve Beceri Eksikliği Değerlendirmesi	206
3.5.5.	Etkililik Konusunda Sürekli Geri Bildirim Veren Aşamalı Eğitim	207
3.5.6.	Puan ve Benimsenmeye Yönelik Tanınma Gibi Oyunlaştırma Yöntemleri.....	207
3.5.6.	Eski ve Yeni Sistemlerde Çapraz Beceri Geliştirmeye Yönelik İş Rotasyonları	208
3.5.7.	Bakım ve Yeniliği Dengeleyen Karma Ekipler	208
3.5.8.	Geçiş Sırasında Yardımlar ve Yedeklemeler Gibi Geçici Çözümler	209
3.5.9.	Geçiş Odağı için Geçici İş Yükünün Azaltılması.....	209
3.5.10.	Geçiş Yeteneği Geliştirme için Dış Uzmanlar.....	210
3.5.11.	Sürdürülebilir Gelişim için Eğiticilerin Eğitimi Programları	210
3.5.12.	Psikolojik Danışmanlık ve Destek Hizmetleri	211
3.5.13.	Benimsemeyi Teşvik Etmek ve Sorunları Çözmek için Ekipler İçinde Değişim Temsilcileri.....	211
3.5.14.	Tasarım Atölyeleri Gibi Personelin Birlikte Oluşturma Katılımı.....	212
3.5.15.	Personel Fikirlerinden Yeniliklerin Test Edilmesi ve Seçilmesi	212
3.5.16.	İşe Yerleştirme Yardımı Gibi Geçiş Destek Programları	212
3.5.17.	Uygulama Başarısını Kutlamak ve Katkıyı Takdir Etmek.....	213

3.5.18.	Performansa Bağlı Ücret Gibi Finansal Uyum Teşvikleri	213
3.5.19.	Gerekli Yetkinliklerin İşe Alınmasına Yönelik Yeni Yetenek Girişimleri	214
3.5.20.	Uzmanlaşmış Değişim Yönetimi Birimleri	214
3.5.21.	Çalışanlarla Sürekli Çok Kanallı Geri Bildirim Döngüleri.....	215
3.5.22.	Teknoloji Kullanımında Tabandan Yeniliğin Teşvik Edilmesi.....	215
3.5.23.	Değişim Yönetimi Araştırmalarını Örgütsel Psikoloji, Tasarım ve Ötesine Entegre Etmek	216
3.5.24.	Gelişen Teknolojilere Sürekli Uyum için Kurumsallaşma Mekanizmaları	216
3.5.25.	Erken Faydaları Göstermeye Yönelik Hızlı Kazanan Prototip Girişimleri	217
3.5.26.	Sürekli Uzmanlık için Bilgi Transferi Lisanslaması	217
3.5.27.	Dış Deneyimden Yararlanan Kamu-Özel Ortaklıkları	218
3.5.28.	Kamu Görevlileri İçin Tasarım Odaklı Düşünme Gibi Disiplinlerarası Beceri Geliştirme	218
Üçüncü Bölümün Sonuç ve Önerileri		219

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖZBEKİSTAN'DA YAPAY ZEKAYA DAYALI DİJİTAL İNTERAKTİF KAMU YÖNETİMİ PLATFORMUNUN GELİŞTİRİLMESİ KONSEPTİ

4.1.	Hazırlık Durumunun ve Zorlukların Değerlendirilmesi	221
4.1.1.	Özbekistan'da E-Yönetişimin Mevcut Durumu	221
4.1.2.	İlgili Hükümet Politikaları ve Kurumsal Kapasite	223
4.1.3.	Dijital Altyapı ve Kamu Erişimi	224
4.1.4.	İşgücü Dijital Becerileri	226
4.1.5.	Tipik Kullanıcı İhtiyaçları ve Sorunlu Noktalar.....	226
4.1.6.	Bütçe ve Mali Kısıtlamalar	228
4.1.7.	Siber Güvenlik ve Kamuoyu Güveni	228
4.1.8.	Yasal ve Düzenleyici Çerçevesel	229
4.1.9.	Kültürel ve Sosyal Faktörler	230
4.1.10.	Sonuç olarak	231
4.2.	Özbekistan'da Dijital İnteraktif Kamu Yönetimi Platformu: Yapay Zekaya Dayalı Önerilen Bir Konsept.....	231
4.2.1.	Vizyon, Hedefler, İlkeler ve Öncelikler.....	232
4.2.2.	Önerilen Mimari, Yetenekler ve Beklenen Faydalar	233

4.2.3.	Yasal, Düzenleyici ve Kamu Politikası Çerçevesi.....	234
4.2.4.	Değişim Yönetimi Yol Haritası ve Aşamalı Kullanıma Sunma	236
4.2.5.	Bütçe Planlama ve Finansman Modelleri.....	237
4.2.6.	Kurumsal Roller, Koordinasyon ve Sorumluluk Mekanizmaları	238
4.2.7.	Dijital Katılım ve Eşitlik Girişimleri	238
4.2.8.	Gizliliğin Korunması, Etik ve Güvenlik Önlemleri	239
4.2.9.	Birlikte Çalışabilirlik Standartları ve Mimari İlkeleri	241
4.2.10.	Entegre ve Modüler Platform Dağıtım Modelleri	242
4.2.11.	Kullanıcı Geri Bildirim Mekanizmaları ve Demokratik Sorumluluk.....	243
4.2.12.	Sorumlu Yeni Teknoloji Entegrasyonu İlkeleri.....	244
4.2.13.	Kontrollü Deneylere Yönelik Pilot Projeler	245
4.2.14.	Etki Değerlendirmeleri, Denetimler ve Risk Yönetimi.....	245
4.2.15.	Çevik Gelişim ve Sürekli İyileştirmeler	247
4.2.16.	Eski Sistem Entegrasyon Yaklaşımı.....	247
4.2.17.	Dijital Platform için Bulut ve Şirket İçi Altyapı.....	248
4.2.18.	Hesap Verebilirliği Desteklemeye Yönelik Şeffaflık Hükümleri	249
4.2.19.	Sürdürülebilirlik Modelleri ve Uzun Vadeli Platform Yönetimi	250
4.2.20.	Elektronik İşlemlerin, Kimliklerin ve Kayıtların Yasal Geçerliliğinin Tanınması	250
4.2.21.	Politikaları, Süreçleri ve Mevzuatı Vatandaşlarla Birlikte Oluşturmak	251
4.2.22.	Belirli Otomatik Kararlarda İnsan Takdirinin Korunması.....	252
4.2.23.	Kitlesel Kaynak Kullanımı Yoluyla Yerel İnovasyonun Teşvik Edilmesi.....	253
4.2.24.	Açık Hükümet Veri Entegrasyonu Yoluyla Girişimcilik Fırsatları.....	253
4.2.25.	Halk Eğitimi ve İşgücü Eğitimi	254
4.2.26.	Değişim Yönetimi, İletişim ve Paydaş Katılımı.....	255
4.2.27.	Etik Kurullar, Algoritmik Denetimler ve Yapay Zeka Gözetim Mekanizmaları	255
4.2.28.	Bürokratik ve Kurumsal Direnci Aşmak İçin Değişim Yönetimi	256
4.2.29.	Mevcut ve Gelecekteki Dijitalleşmeye Uygun Hizmet Tipolojisi	257
4.2.30.	Temel Dijital Kamu Altyapı Platformlarına Öncelik Verme	258
4.2.31.	Sonuç olarak.....	258
4.3.	Platformun Test Edilmesi ve İyileştirilmesine Yönelik Projeler	259
4.3.1.	Bilgi Portalları Gibi Daha Düşük Riskli Uygulamalarla Başlamak	259

4.3.2.	Sınırlı Bölgeleri Kapsayan Coğrafi Pilotlar	259
4.3.3.	Minimum Karmaşıklıkla Düşük Öncelikli Vatandaş Hizmetleri	260
4.3.4.	Lisans Başvuruları Gibi Dijitalleştirilmesi En Kolay Kağıt İşlemleri	260
4.3.5.	Teknoloji Meraklısı Gençler Gibi Benimsenmeye En Açık Kullanıcı Segmenti.....	261
4.3.6.	Tam Uygulamaya Kadar Ölçeklenebilirlik Sırasında Tasarım İyileştirmeleri	262
4.3.7.	Benimseme, Kullanım Kalıpları ve Demografiye İlişkin Veri Analizi	262
4.3.8.	Geri Alma Gerektiren Arızaların Belirlenmesi İçin Sürekli Risk İzleme	263
4.3.9.	Hataları En Aza İndirmek İçin Test Sonrası Artımlı Özellik Ekleme	263
4.3.10.	Geçiş Sırasında Paralel Yeni Dijital ve Eski Manuel Süreç Çalışmaları	264
4.3.11.	Arka Uç İş Akışı Otomasyonunu Entegre Etmeden Önce Ön Uç Arayüzlerle Başlamak.....	264
4.3.12.	Pilot Ölçek, Amaç ve Sınırlamalara İlişkin Şeffaf Kamusal İletişim	265
4.3.13.	Üçüncü Taraf Yeniliklerine Olanak Sağlayacak Veri Paylaşımı	265
4.3.14.	Pilot Kullanımına Yardımcı Olacak Katılım Destek Mekanizmaları.....	266
4.3.15.	Altyapının Lansman Öncesi Yük Testi	266
4.3.16.	Güvenlik Açığı Taraması Gibi Sürekli Güvenlik Test Mekanizmaları	267
4.3.17.	Sınırlı Kapsamlı Pilot İşlemlerin Hukuki Geçerliliğinin Doğrulanması.....	267
4.3.18.	Pilotların Teknik Sorunlarla veya Halkın Tepkisiyle Karşılaşması Durumunda Sorun Çözüm Protokolleri.....	268
4.3.19.	Pilot Bütçenin İstenilen Ölçek ve Süreye Uygunluğu	268
4.3.20.	Paydaş Katılımlı Pilot Gözetim Komiteleri.....	269
4.3.21.	Bağımsız Uzmanlar Tarafından Pilot Uygulama Sonrası Etki Değerlendirmeleri.....	269
4.3.22.	Tedavi ve Kontrol Gruplu Kontrollü Deney Tasarımları	270
4.3.23.	Devletin Dijitalleşme Pilot Uygulamalarına Yönelik Uluslararası Lider Uygulamaların İncelenmesi.....	270
4.3.24.	Pilot Sistemlerde Zorluk Çeken Kullanıcılara Yönelik Değişim Yönetimi Desteği.....	271
4.3.25.	Pilot Yeniliklere Katılan Departman Personeline Yönelik Teşvikler	271

4.3.26.	Personelin Teknoloji Algısı Üzerindeki Etkileri İzlemek İçin Organizasyon Kültürünün İncelenmesi	272
4.3.27.	Pilot Süre, Ölçeklendirme ve Kullanıma Sunma Planlarını Sonuçlara Göre Revize Etme Esnekliğinin Korunması	272
4.3.28.	Pilot Raporların, Verilerin, Öğrenimlerin ve Sonraki Adımların Kamuyla Paylaşılmasına Yönelik İletişim Planı	273
4.3.29.	Sürekli Teknoloji Testi için Periyodik Pilot Projelerin Kurumsallaştırılması	273
4.3.30.	Sonuç olarak.....	273
4.4.	Değişimi Yönetmek ve Özbekistan’da Kamu Yönetimi için Yapay Zekaya Dayalı Dijital İnteraktif Platform Geliştirme Stratejisinin İletişimi	274
4.4.1.	Dijital Devlet Vizyonu ve Liderliği.....	274
4.4.2.	İşgücünün Eğitimi ve Becerilerinin Artırılması	276
4.4.3.	Süreç Yeniden Yapılanması ve Kullanıcı Odaklı Tasarım	277
4.4.4.	Organizasyon Kültürü Değişimi	278
4.4.5.	İletişim, Paydaş ve Vatandaş Katılımı.....	278
4.4.6.	Aşamalı ve Pilot Uygulamalar.....	279
4.4.7.	Uygulama Sonrası İncelemeler ve Uyarlamalar	280
4.4.8.	İnovasyon Laboratuvarları, Ortaklıklar ve Yetenek Yetiştirme.....	281
4.4.9.	Teşvik, Tanınma ve Değişim Ağları	282
4.4.10.	Çok Paydaşlı İşbirliği ve Katılımcı Yönetişim.....	283
4.4.11.	Sorumlu Yapay Zeka Uygulamalarının Kurumsallaştırılması	284
4.4.12.	Sonuç olarak.....	285
4.5.	Özbekistan’da Kamu Yönetimine Yönelik Yapay Zeka Tabanlı Dijital İnteraktif Platform Geliştirilmesine Yönelik Mevzuat ve Düzenleyici Değişiklik Önerileri.....	285
4.5.1.	Veri Koruma, Gizlilik ve Siber Güvenlik Yasaları	286
4.5.2.	Elektronik İşlemler Kanunları	287
4.5.3.	İdari Yük Azaltma Reformları	287
4.5.4.	Bulut Bilişim Düzenlemeleri	288
4.5.5.	Birlikte Çalışabilirlik ve Açık Standartlar	289
4.5.6.	Yasal Erişim Protokolleri	290
4.5.7.	Dijital Erişilebilirlik Standartları	291
4.5.8.	İnternet Erişim Hakkı.....	291
4.5.9.	Şeffaflık ve Açıklama Kanunları	292
4.5.10.	Açık Veri Politikaları	293

4.5.11. Rekabet Politikası Reformları.....	294
4.5.12. Yeni Teknolojilerin Mevzuatı	294
4.5.13. Fikri Mülkiyet Rejimleri	295
4.5.14. Kamu İhale Reformları	296
4.5.15. Sorumluluk Rejimleri	297
4.5.16. Katılımcı Politika Yapımı.....	297
4.5.17. Sektör Düzenleyicilerinin Güçlendirilmesi	298
4.5.18. Kamu Yönetimi Reformu.....	299
4.5.19. Yasama veya Uzman Organlar	300
4.5.20. Otomatik Sistemlere İlişkin İdare Hukuku	300
4.5.21. Teknolojiye Özel Düzenlemeler	301
4.5.22. Uluslararası Veri Yönetişim Rejimleri.....	302
4.5.23. Kamu Maliyesi Kuralları	303
4.5.24. Kamusal Değerlere Önem Vermek	304
4.5.25. Tüketicilerin Korunması	305
4.5.26. Ceza Adaleti Reformları	306
4.5.27. Otomatik Kararların Açıklanması Hakkı	307
4.5.28. Sektörel Kanunlarda Değişiklik Yapılması	308
4.5.29. Mevzuat İncelemeleri	308
4.5.30. Sonuç olarak	309
Dördüncü Bölümün Sonuç ve Önerileri	310

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETİ “DEVLET YÖNETİŞİMİNİN DİJİTAL İNTERAKTİF PLATFORMU HAKKINDA KANUN” TASLAĞININ KAVRAMI, İLKELERİ VE YAPISI

5.1. Temel Tanımlar ve Koşullar	313
5.1.1. Kişiselleştirme ve Özelleştirme	313
5.1.2. Hizmet Sunum Modelleri	314
5.1.3. Hayat Hizmetleri	315
5.1.4. Kapsayıcı Dijital Altyapı.....	316
5.1.5. Kamu İhaleleri ve Ortaklıklar	317
5.1.6. Açık Devlet Verileri	318
5.1.7. Mevzuat Esasları	319
5.1.8. İdari ve Yargı Reformları	320

5.1.9.	Birlikte Çalışabilirlik Standartları	320
5.1.10.	Artımlı Geçiş Planları	321
5.1.11.	Kamu İstişareleri	322
5.1.12.	Geçici Hükümler	323
5.1.13.	Düzeltilme Mekanizmaları	324
5.1.14.	Gelişen Teknolojilerin Stratejik ve Etik Kullanımı	325
5.1.15.	Teknoloji Sürdürülebilirliğinin Sağlanması	325
5.1.16.	Ulusal Güvenlik ve Kanun Uygulama Korumaları	326
5.1.17.	Çok Paydaşlı Modeller	327
5.1.18.	Benchmarking Süreci	328
5.1.19.	Uluslararası İşbirliği	328
5.1.20.	Risk Yönetim Sistemleri	329
5.1.21.	Uyumluluk Altyapıları	330
5.1.22.	Uluslararası İşbirliği	331
5.1.23.	Kapasite Geliştirme	331
5.1.24.	Akıllı Şehir Mimarileri	332
5.1.25.	Kırsal Kalkınma Platformları	333
5.1.26.	Ulusal Kapasite Desteği	334
5.1.27.	Değişim Yönetimi	334
5.1.28.	Uluslararası İşbirliği	335
5.1.29.	Küresel Olarak Karşılaştırmalı, Yerel Olarak Bağlamlandırılmış	336
5.2.	Paydaşların Hakları Görev ve Sorumlulukları	337
5.2.1	Dijital Yönetişim Platformunda Paydaşların Hak, Görev ve Sorumlulukları	337
5.2.2.	Vatandaşların Erişim ve Katılım Hakları	337
5.2.4.	Kamu-Özel Ortaklıklarında Hak ve Görevler	338
5.2.5.	Erişim Haklarını Makul Sınırlarla Dengelemek	339
5.2.6.	Platform Geliştiricisinin Güvenlik, Güvenilirlik ve Erişilebilirlik Görevleri	339
5.2.7.	Kamu Veri Yönetişiminde Denetleyici Sorumluluğu	339
5.2.8.	Uyuşmazlık Çözümü İlkeleri	340
5.2.9.	Algoritmik Sorumluluk ve Şeffaflık	340
5.2.10.	İnsan Gözetimi ve Takdir Hakkı	340
5.2.11.	Organizasyonel Kontroller ve Korumalar	341

5.2.12.	Kamu Görevlilerinin Temel Hak ve İlkeleri.....	341
5.2.13.	Gönüllü Evlat Edinmeye İlişkin Makul Kısıtlamalar	342
5.2.14.	Kamu-Özel Sorumluluk Paylaşımında Orantılılık.....	342
5.2.15.	Platformda Geçerli Anayasal Hak ve Görevler	343
5.2.16.	Üçüncü Tarafın Dahil Edilmesine İlişkin Kriterler	343
5.2.17.	Standart Kullanıcı Sözleşmeleri.....	343
5.2.18.	Mali Kontrol, Denetim ve Bütçeleme	344
5.2.19.	Yasal Soruşturma, Gözetim veya Erişim Reddi Gerekçeleri	344
5.2.20.	Denetlenebilirlik için Kod Şeffaflığı	345
5.2.21.	Hizmet Kalitesi ve Altyapı Standartları.....	345
5.2.22.	Yasaklanmış Eylemler	346
5.2.23.	Yaşamı Etkileyen Algoritmik Kararlarda İnsan Gözetiminin Korunması.....	346
5.2.24.	Verimlilikten ziyade Kamu Değerine Önem Vermek.....	347
5.2.25.	Deneysel Tasarım İlkeleri.....	347
5.2.26.	Anayasal ve Yasal Temeller	347
5.2.27.	Sonuç olarak	348
5.3.	Veri Güvenliği Gizlilik ve Etik Korumalar	348
5.3.1.	Sorumlu Veri Kullanımı İçin Güçlü Korumaların Önemi	348
5.3.2.	Anonimleştirme, Toplama ve Şifreleme	349
5.3.3.	Yapay Zeka Sistemleri için Etik İnceleme Kurulları.....	350
5.3.4.	İstismarcı Mikro Hedeflemeye Karşı Korumalar	350
5.3.5.	Aydınlatılmış Onam Gereksinimleri	351
5.3.6.	Veri Saklama Sınırları	351
5.3.7.	Yapay Zeka Eğitim Verilerinde Şeffaflık	352
5.3.8.	Kişisel Verilere Erişim, Düzeltme ve Silme Hakları.....	352
5.3.9.	Hassas Verilere İlişkin Kısıtlamalar.....	353
5.3.10.	Veri Güvenliği Gereksinimleri	353
5.3.11.	Veri İhlallerini Önleme ve Raporlama	354
5.3.12.	Gizlilik Etki Değerlendirmeleri.....	354
5.3.13.	Savunmasız Gruplara Yönelik Korumalar	355
5.3.14.	Kullanıcı Güveni İçin Şeffaflık.....	355
5.3.15.	Kaynak Kodu Şeffaflığı	356
5.3.16.	Algoritmik Önyargı Değerlendirmesi	356

5.3.17. Yüksek Riskli Yapay Zekanın İnsan Gözetimi	357
5.3.18. Veri Kalitesi Standartları	357
5.3.20. Şeffaflık İçin Açık Kaynak Yazılım.....	359
5.3.21. Üçüncü Taraf Yapay Zeka Güvenlik İncelemeleri	359
5.3.22. Etik Yapay Zeka Tasarım İlkeleri	360
5.3.23. Kullanıcı Verilerinin Pazarlamasına İlişkin Kısıtlamalar	360
5.3.24. Teknik Erişim Kontrolleri ve Faaliyet Denetimleri.....	361
5.3.25. Devlet Veri Taleplerine İlişkin Şeffaflık Raporları	361
5.3.26. Kamu Denetiminin Etkinleştirilmesi.....	362
5.3.27. Dağıtım Öncesi Hedefleri, Kullanım Durumlarını ve Metrikleri Tanımlama	362
5.3.28. Kritik Yapay Zeka için Minimum Performans Standartları	363
5.3.29. Kamu Sektörü Yapay Zeka Operatörleri İçin Mesleki Etik.....	363
5.4. Sorumluluk ve Şikayet Giderme Mekanizmaları.....	364
5.4.1. Sağlam Şikayet ve Çözüm Mekanizmalarına Olan İhtiyaç	364
5.4.2. Uzmanlaşmış Şikayet Portalları ve Ombudsmanlar	364
5.4.3. Düzeltme Mekanizmalarında Adil Olma İlkeleri.....	364
5.4.4. Şeffaflık Eksikliği Durumunda Sorumluluk	365
5.4.5. Tazmin Edilebilir Zararlar	365
5.4.6. İyi Niyetli Şikayetlere İlişkin Yasal Tedbirler	366
5.4.7. Alternatif Uyuşmazlık Çözümü Düzenlemeleri.....	366
5.4.8. Tatmin Edici Olmayan Çözüme Karşı İtiraz Hakkı.....	367
5.4.9. Şikayetlerin Ele Alınması İçin Zamanındalık Standartları	367
5.4.10. Erişilebilir ve Görünür Şikayet Portalları	367
5.4.11. Hizmet Kesintilerine İlişkin Tazminat Politikası.....	368
5.4.12. Toplu Dava ve Grup Davası Şikayetlerinin Etkinleştirilmesi	368
5.4.13. Geleneksel Sorumluluk Modellerinin Uygulanabilirliği.....	369
5.4.14. Algoritmik Sorumluluk için Açıklama Gereksinimleri	369
5.4.15. Algoritmik Kararlara İtiraz ve İtiraz Hakkı.....	370
5.4.16. Tartışmalı Algoritmik Kararlarda İnsan Gözetimi	370
5.4.17. Çoklu Aktörler için Yeni Sorumluluk Modelleri	370
5.4.18. Ortaklar için Risk Yönetimi Hükümleri	371
5.4.19. Devlette Orantılılık ve Üçüncü Tarafın Sorumluluğu.....	371
5.4.20. Geliştirici Sorumluluğunun Ölçütü Olarak Eğitim Standartları.....	372

5.4.21.	Platform Kötüye Kullanımları için Özel Soruşturma Birimleri	372
5.4.22.	Ciddi Olmayan Şikayetlere Karşı Tedbirler	372
5.4.23.	Şikayet Kalıplarına İlişkin Kamu Raporlaması.....	373
5.4.24.	Düzeltilme Sistemi Etkinliğinin İç Denetimi	373
5.4.25.	Güvenilirlik Standartları ve Cezaları	374
5.4.26.	Kullanıcı Geri Bildirimleriyle Bilgilendirilmiş Duyarlı Yeniden Tasarım	374
5.4.27.	Kapsamlı Durum Gözetiminde Yasal Süreç Sınırları	374
5.4.28.	Elektronik İşlemlerin Sınır Ötesi Tanınması	375
5.4.29.	Dijital Haklar ve Görevlerin Anayasal Temeli.....	375
5.5.	Dijital Kamu Yönetimine İlişkin Kurumsal Çerçeve ve Prosedürler	376
5.5.1.	Koordineli Kurumsal Mimariye Olan İhtiyaç	376
5.5.2.	Dijital Hizmetlere İlişkin Ulusal Düzenleme Kurumu	377
5.5.3.	Devlet Kurumlarındaki Baş Dijital Yetkililer	377
5.5.4.	Merkezi Teknoloji Altyapısı	377
5.5.5.	Merkezi Dijital Geliştirme Birimleri.....	378
5.5.6.	Bölümler Arası Koordinasyon Mekanizmaları.....	378
5.5.7.	Mevzuat ve Politikaya Yön Veren Uzman Komiteler	379
5.5.8.	Kamu Görevlilerinin Dürüstlük Yükümlülükleri.....	379
5.5.9.	Uzmanlaşmış Gözetim Kuruluşları	380
5.5.10.	Önemli Kararlara İlişkin Şeffaf Prosedürler.....	380
5.5.11.	Dış Danışma Konseyleri.....	380
5.5.12.	İstişari Politika Oluşturma.....	381
5.5.13.	Aşamalı Kullanıma Sunma Prosedürleri	381
5.5.14.	Bütünleşik Strateji, Bütçeler ve Yol Haritaları	382
5.5.15.	İşgücünün Sürekli Yeniden Eğitimi	382
5.5.16.	Etki Değerlendirme Çerçeveleri	382
5.5.17.	Ortaklık Yönetişimi.....	383
5.5.18.	Özel Çözüm Kurumları	383
5.5.19.	Kontrollü Deney Ortamları	383
5.5.20.	Modüler Mimari Yönetişim.....	384
5.5.21.	Üretim Sistemleri İçin Erişim Kontrolleri	384
5.5.22.	Şeffaflık Standartları	385
5.5.23.	Açık Standartlar ve Birlikte Çalışabilirlik	385

5.5.24. İç Bilgi Yönetim Sistemleri.....	385
5.5.25. Yasal Gözetim ve Erişim Sınırlaması.....	386
5.5.26. Dış Bağımsız Denetimler	386
5.5.27. Finansal Yönetim Prosedürleri	387
5.5.28. Uyarlanabilir Politika Oluşturma Süreçleri.....	387
5.5.29. Kriz Yönetimi Protokolleri	387
5.5.30. Standart çalışma prosedürleri.....	388
5.5.31. Mevzuat Etki Değerlendirmeleri	388
5.6. Kapasite Geliştirme ve Farkındalık Programı	389
5.7. Yol Haritasının Yürütülmesi ve Bütçe Tahsisi	396
5.8. İzleme Değerlendirme ve Güncelleme Mekanizmaları	405
5.9. Mevcut Kanunlarda Değişiklik Teklifi.....	411
5.10. 1- 4 Arası Bölümler ile Sinerji Analizi	421
Beşinci Bölümün Sonuç ve Önerileri	425
Sonuç	431
KAYNAKLAR.....	435
UYGULAMA 1	
Özbekistan Cumhuriyeti'nin "Devlet Yönetişiminin Dijital İnteraktif Platformu Hakkında Kanun" Teklif Taslağının Yapısı	483
Uygulama 2	
Özbekistan Cumhuriyeti'nin "Devlet Yönetişiminin Dijital İnteraktif Platformu Hakkında Kanun" Teklifi Taslağı.....	491
YAZARLAR HAKKINDA.....	531